

4 YAŞ ÇOCUKLARININ GELİŞİM BASAMAKLARI

Okul öncesi dönem genel anlamda tüm gelişim alanları açısından temellerin atıldığı bir dönem olup daha sonraki gelişim aşamalarını da belirleyecek bir zaman dilimidir. Bilişsel, psiko-motor, dil, sosyal ve duygusal gelişim alanları okul öncesi dönemde hem gelişimsel hız hem de nitelik açısından oldukça önemli karakteristik özellikler gösterir.

Gelişim süreci içinde tüm çocuklar aynı gelişim yolunu izlerler. Bebek önce emekler, sonra tutunarak ayağa kalkar daha sonra da yürür. Gelişim sırası her çocuk için aynı olurken gelişim hızları farklılık göstermektedir. Bir diğer deyişle her bebek önce sesler çıkarır sonra kelime ve cümlelerle dil gelişimini sürdürür. Ancak bazı bebekler ilk kelimelerini 10 aylıkken söylerken, bazı bebekler 14-16 aylık olduklarında söylemektedirler. Gelişimi tamamlarken her bir basamakta geçirdikleri sürenin çocuktan çocuğa değiştiği görülür. Bazı çocuklar, diğerlerine oranla daha hızlı gelişirlerken bu gelişim bazı çocuklarda daha yavaş olmaktadır. Gelişimin dinamik olduğu ve yaşam boyu sürdüğü görülmektedir. Belli aşamalara bölünmüştür ve her biri önceki aşamaların birikimlerine dayalı olarak gelişir.

Gelişim, genetik ve çevresel değişkenlerin karşılıklı etkileşimlerinin ürünüdür. Örneğin, doğuştan getirdiğimiz zeka potansiyelinin uygun eğitim yaşantılarıyla desteklenmemesi halinde, yeterince gelişmediği bilinmektedir.

Gelişimde denge vardır. Gelişim özellikleri ayrılmaz bir bütün oluştururlar ve gelişim alanları karşılıklı olarak birbirlerini etkilerler. Örneğin, çocuğun zihinsel gelişiminin düzeyi dil gelişimini, dil gelişimi düzeyi de zihinsel gelişimini etkiler.

Gelişim, giderek artan bir özelleşme sürecidir ve genelden özele, bütünden parçaya doğrudur. Örneğin, çocuklar belli bir gelişim aşamasında, sadece ellerini bir bütün olarak kullanırken, ince kasların gelişimi ile parmaklarını kullanmaya başlamaktadırlar.

“**Çocukluğun ilk 6 yılı**” bireyin gelişiminin temel taşlarını oluşturması ve temel bilgi, becerilerin kazanılması nedeniyle büyük önem taşır. Kişilik oluşumu yönünden de önem taşıyan ilk 72 ayda çocuk, kendisine uyarıcı bir çevre sunan, sevgi gösteren ve sağlıklı gelişimini destekleyen anne - babaya gereksinim duyar. Çocuk gelişiminin kendine özgü dinamikleri olduğu, her gelişim evresinin büyük oranda daha önceki evreler tarafından belirlendiği gerçektir. Araştırmalar, çocukluk yıllarında kazanılan davranışların yetişkinlikte, bireyin kişilik yapısını, tavır, alışkanlık, inanç ve değer yargılarını büyük ölçüde biçimlendirdiğini ortaya koymaktadır.

4 YAŞ ÇOCUĞUNUN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

Zihinsel Gelişim ve Dil Gelişimi

Kelime hazinesi hızla gelişmeye başlamıştır. Yeni kelimelere karşı ilgi duyar. Cümlelerinde neden-sonuç ilişkisi kurmaya başlamıştır. Neden? Nasıl? vb. soruları çok sıklıkla sorar. Masal dinlemeyi sever. Günlük hayatta alışık olduğu cisimlerin kullanımını bilebilir. Ana renkleri tanır. Somut düşünür. Kelimeleri öğrendiği basit anlamlarına göre değerlendirir. Şiir ve şarkı ezberleyebilir.

Fiziksel Gelişim

Bedenini daha rahat kullanabilir. Topu atar, atılan topu yakalar, zıplatabilir ve tekmeyle vurabilir. Bu yaşın sonuna doğru çizimleri daha anlamlı hale gelir. Makas kullanabilir. Tek ayak üzerinde 5 saniye durabilir. 3 tekerlekli bisikleti kullanabilir. Parmak ucunda durup yürüeyebilir.

Sosyal ve Duygusal Gelişim

4 yaş çocuğu çevre üzerinde denetimini arttırmaya başlar. Dramatik oyunları severek oynar. Oyun oynarken sıra beklemesi gerektiğini öğrenir. Açık sözlüdür, hoşlandığı ve hoşlanmadıklarını açıklıkla söyler. Yaratıcılığını ortaya koyduğu evde bulduğu farklı malzemelerle oyunlar kurabilir. Grup oyunlarını tercih etmeye başladığı görülür. Günlük hayatta yaşadıklarını oyun içinde oyuncaklarına uygulayarak rahatlar. Paylaşma bilinci oluşmaya başlar. Cinsel roller belirginleşmeye başlamıştır.

GELİŞİMİNİ DESTEKLEMELİK İÇİN NELER YAPABİLİRSİNİZ?

- Dil gelişimini desteklemek için düzgün ve tam cümlelerle konuşun.
- Düzenli kitap okuyun.
- Sorularına sabırla cevap verin.
- Kendi işlerini kendisinin yapması için fırsat verin, yapabileceği işlerde onun önüne geçmeyin.
- Zenginleştirilmiş bir ortam tüm gelişim alanlarını destekleyecektir. (tiyatrodan doğa yürüyüşlerine, birlikte sohbet etmekten bilmece çözmeye kadar çok çeşitli etkinlikler yapabilirsiniz)
- Oynadığı oyunları çeşitlendirin (artık materyallerden yaratıcılık çalışmaları, evcilik, puzzle, lego, boyama, domino, kutu oyunları vb.)
- Birlikte keyifle yaptığınız her faaliyet onun gelişiminde önemli bir katkı olacaktır.

Terakki Vakfı Okulları

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisi

Kaynakça;

Türk Psikologlar Derneği Okul Öncesi Komisyonu Gözlem Formu.

Ana-Baba Okulu Remzi Kitabevi, İstanbul,

Yavuzer, Haluk. Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul,